

SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 1.04. 2020 r.

Sekretarz Stanu

DWOiP-II.53.1.2020

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2020 -04- 14
ZAL.	NR

Pan

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

W nawiązaniu do wystąpień Pana Rzecznika w sprawie aktualnego stanu przygotowań jednostek penitencjarnych i sądów penitencjarnych na zagrożenia związane z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, uprzejmie przedstawiam, co następuje:

Służba Więzienna podjęła szereg działań w związku z zapobieganiem i zwalczaniem epidemii w jednostkach penitencjarnych, zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa osadzonym, funkcjonariuszom oraz pracownikom.

W porozumieniu z Głównym Inspektorem Sanitarnym opracowano algorytmy postępowania w przypadku podejrzenia lub zakażenia koronawirusem COVID-19, w tym także w sytuacjach dotyczących osadzonych z potwierdzonym zakażeniem koronawirusem, w przypadku braku wskazań do ich hospitalizacji przez szpital zakaźny podległy ministrowi właściwemu do spraw zdrowia. Przygotowane algorytmy niezwłocznie przekazano wszystkim Okręgowym Inspektoratom Służby Więziennej. Nawiązano ścisłą współpracę pomiędzy Wojewódzkimi Stacjami Sanitarno – Epidemiologicznymi i poszczególnymi okręgowymi inspektoratami oraz pomiędzy właściwymi miejscowo Powiatowymi Stacjami Sanitarno – Epidemiologicznymi i podległymi terenowo jednostkami penitencjarnymi. Z wszelkimi wypracowanymi procedurami profilaktycznymi rekomendowanymi przez

Głównego Inspektora Sanitarnego i Ministerstwo Zdrowia na bieżąco zapoznawani są funkcjonariusze, pracownicy cywilni oraz osadzeni.

Wszyscy funkcjonariusze i pracownicy Służby Więziennej zostali zapoznani z kryteriami Światowej Organizacji Zdrowia dotyczącymi klasyfikacji osób podejrzanych o zakażenie koronawirusem oraz z oświadczeniem Europejskiego Komitetu ds. Przeciwdziałania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) wskazującym dziesięć zasad dotyczących traktowania osadzonych w obliczu pandemii COVID-19.

Wobec wszystkich osób wchodzących na teren jednostek penitencjarnych wprowadzono obowiązkowy pomiar temperatury. W przypadku odmowy poddania się pomiarowi lub stwierdzeniu ciepłoty ciała powyżej 38°C, osoby te nie są wpuszczane na teren jednostki.

Służba Więzienna oszacowała potrzeby w zakresie medycznych środków ochrony oraz złożyła wnioski i otrzymała rezerwy strategiczne z Agencji Rezerw Materiałowych. Jednostki penitencjarne wyposażono w środki ochrony osobistej i płyny dezynfekujące, których stan jest na bieżąco monitorowany i w miarę potrzeb dokonywane są niezbędne zakupy. Jednocześnie, zgodnie ze zgłaszanym zapotrzebowaniem, dokonano dystrybucji będących w dyspozycji środków do dezynfekcji, utrzymywania czystości oraz środków ochronnych. Wskazano również konieczność poszerzenia asortymentu więziennych kantyn o dodatkowe środki higieny osobistej. Prowadzony jest monitoring potrzeb w tym zakresie i systematycznie dokonywane są zakupy niezbędnych materiałów.

Na bieżąco Służba Więzienna analizuje informacje o sytuacji epidemiologicznej na terenie jednostek penitencjarnych. Wszystkie osoby pozbawione wolności podejrzane o zakażenie wirusem SARS-Cov-2 pozostają, według zaleceń właściwej stacji sanitarno-epidemiologicznej w warunkach tzw. kwarantanny. W znaczącej większości przypadków są to osoby pozbawione wolności doprowadzone do jednostki bez objawów, przybyłe z zagranicy. W takich przypadkach każdorazowo, niezwłocznie, zawiadamiana jest właściwa miejscowo Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna i wdrażane jest postępowanie zgodnie z jej wytycznymi.

Z uwagi na stale rosnącą liczbę potwierdzonych zachorowań na COVID-19 przyjęto, że już nie tylko osoby doprowadzone do jednostek penitencjarnych, które przybyły spoza granic Polski, ale również osoby, które przebywały na terytorium kraju, mogą być źródłem potencjalnego zakażenia. W związku z tym wszystkie osoby przyjmowane do jednostek penitencjarnych, nawet bez spełnienia kryteriów klinicznych lub kryteriów epidemiologicznych, umieszcza się w celach przejściowych na okres 14 dni, w celu obserwacji i minimalizacji rozszerzenia kontaktu w początkowej fazie izolacji z innymi osadzonymi oraz funkcjonariuszami i pracownikami cywilnymi Służby Więziennej.

Ze wszystkimi osadzonymi, w tym również nowo przyjmowanymi do jednostek, postępuje się zgodnie z wypracowanymi przez Główny Inspektorat Sanitarny algorytmami oraz dodatkowo, w sposób ciągły, resortowymi aktami prawnymi w powyższym zakresie. Decyzję o wykonaniu ewentualnych testów każdorazowo podejmuje właściwa miejscowo Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna, w dyspozycji której jednostka się znajduje. Każdorazowo, w przypadku podejrzenia zakażenia koronawirusem COVID-19, niezwłocznie informowana jest telefonicznie właściwa miejscowo Państwowa Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna. Otrzymane zalecenia i wytyczne, dotyczące dalszego postępowania z pacjentem, są ściśle realizowane (bez względu na fakt, czy jest to osadzony, funkcjonariusz czy pracownik cywilny, osoba z kontaktu czy podejrzana o zakażenie).

Wobec osób zgłaszających objawy mogące świadczyć o zakażeniu koronawirusem, każdorazowo, niezwłocznie o powyższym fakcie informowana jest telefonicznie właściwa miejscowo Państwowa Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna, zaś jej zalecenia i wytyczne dotyczące dalszego postępowania z pacjentem są ściśle realizowane. Dotyczy to również sytuacji konieczności stosowania izolacji. Co do zasady, na chwilę obecną izolacje wykonywane są w wydzielonych, odpowiednio przygotowanych celach na terenie jednostek penitencjarnych. O ewentualnej kwarantannie funkcjonariuszy i pracowników cywilnych decyduje Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna.

Mając na względzie potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa epidemicznego uruchomiono funkcjonowanie szpitala więziennego w Zakładzie Karnym w Potulicach, dedykowanego osobom pozbawionym wolności, u których potwierdzono zakażenie wirusem SARS-CoV-2 oraz wobec których właściwy lekarz stwierdził brak wskazań do hospitalizacji w szpitalu zakaźnym, o którym mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. *o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi* (Dz.U. z 2019 r. poz. 1239 i 1495 oraz z 2020 r. poz. 284, 322 i 374). Aktualnie w szpitalu w Zakładzie Karnym w Potulicach przebywa 1 osadzony doprowadzony przez funkcjonariuszy Policji.

Ograniczono do niezbędnych przypadków przenoszenie skazanych pomiędzy jednostkami penitencjarnymi, każdorazowo oceniając, czy powód przetransportowania danego skazanego jest konieczny i w pełni uzasadniony. Transport osób podejrzanych o zakażenie koronawirusem odbywa się zgodnie z ustawą z dnia 2 marca 2020 r. *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* (Dz.U. z 2020 r. poz. 374) i zaleceniami właściwej miejscowo Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej.

Pacjenci izolowani na podstawie decyzji Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w przypadku podejrzenia zarażenia koronawirusem przebywają w wyznaczonych celach. Liczba cel objętych kwarantanną uzależniona jest od aktualnych potrzeb i bieżącej sytuacji epidemiologicznej na terenie jednostki penitencjarnej.

Aktualna sytuacja związana z wprowadzonym stanem zagrożenia epidemicznego w naturalny sposób powoduje konieczność podejmowania decyzji dotyczących wprowadzenia ograniczeń, o których mowa w art. 247 § 1 k.k.w. Działania te dotyczą w głównej mierze wstrzymania realizacji widzeń oraz ograniczenia lub wstrzymania zatrudnienia zewnętrznego osadzonych, z wyjątkiem m.in. osób produkujących maseczki i kombinezony ochronne oraz pracujących w branży spożywczej. Podejmowane są one we wszystkich jednostkach penitencjarnych Służby Więziennej. Decyzje, również te dotyczące wstrzymania lub ograniczenia uprawnień osadzonych, poprzedzone są analizą zagrożeń i podejmowane

z rozważa, w sposób adekwatny do aktualnej sytuacji na konkretnym obszarze kraju i konkretnej jednostce penitencjarnej.

W miarę możliwości organizacyjnych jednostek zwiększono osadzonym dostępność do bieżącej ciepłej wody oraz zintensyfikowano liczbę kąpieli. Dodatkowo wydłużono czas rozmów telefonicznych (w uzasadnionych sytuacjach także na koszt Służby Więziennej), zwiększono możliwości skorzystania z komunikatora internetowego (np. uruchomiono dodatkowe stanowiska, zwiększono częstotliwość rozmów), wydłużono czas dostępu do korzystania z energii elektrycznej w celach mieszkalnych w celu zwiększenia możliwości korzystania przez osoby pozbawione wolności z radia i telewizji oraz dostosowano ofertę zajęć kulturalno - oświatowych do wprowadzonych ograniczeń (np. wydłużono godziny pracy radiowęzła, zwiększono limity wypożyczeń książek i prasy, dostosowano charakter prowadzonych zajęć do aktualnie istniejących potrzeb). Skrócono również do niezbędnego minimum czas wydawania do użytku sprzętu RTV stanowiącego własność osadzonych. Wstrzymano zajęcia dydaktyczne w Centrach Kształcenia Ustawicznego, jednocześnie, uwzględniając istniejące możliwości dostosowano prowadzenie nauczania słuchaczy CKU poprzez dostarczanie zadań, materiałów i podręczników przygotowanych przez nauczycieli i zaakceptowanych przez dyrektora placówki bezpośrednio do cel mieszkalnych. Ograniczono do niezbędnego minimum grupowe zajęcia kulturalno - oświatowe, sportowe i terapeutyczne, podjęto działania zmierzające do maksymalnego ograniczenia ruchu osadzonych po terenie jednostek.

W związku z profilaktyką i podejmowaniem działań zapobiegawczych rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2, w części sądów okręgowych podejmowano decyzje o odwołaniu posiedzeń w zakładach karnych i aresztach śledczych. Służba Więzienna, mając na względzie bezpieczeństwo osobiste osadzonych i jednostek penitencjarnych, podjęła działania zmierzające do realizacji posiedzeń sądu przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiającym przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

Uwzględniając obecną skalę zatrudnienia na rzecz kontrahentów pozawięziennych i przywięziennych zakładów pracy oraz potencjalne zagrożenia

wynikające z przemieszczenia się skazanych do miejsca wykonywania pracy poza terenem jednostki penitencjarnej polecono pismem Zastępcy Dyrektora Generalnego Służby Więziennej m.in.:

- rozmieszczać skazanych zatrudnionych poza terenem jednostki penitencjarnej z uwzględnieniem kryterium miejsca pracy, w miarę możliwości w wydzielonych celach, oddziałach mieszkalnych, a także odrębnie od pozostałych skazanych;
- każdorazowo, przed opuszczeniem zakładu karnego oraz po powrocie, poddawać skazanych pomiarowi temperatury oraz dezynfekcji rąk;
- w miarę potrzeby i możliwości wyposażanie skazanych przez pracodawcę w maseczki ochronne oraz rękawiczki jednorazowe na czas przemieszczania się do miejsca pracy i w drodze powrotnej;
- przewożenie skazanych do miejsca pracy i do jednostki zorganizowanym i odpowiednio przygotowanym przez pracodawcę transportem, celem wyeliminowania przypadków korzystania przez skazanych z transportu publicznego lub transportowania osadzonych razem z innymi pracownikami.

Mając na uwadze ogłoszony na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii związany z zagrożeniem rozprzestrzeniania się choroby zakaźnej COVID-19 wywołanej wirusem SARS-CoV-2 w celu zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim osobom przebywającym w zakładach karnych i aresztach śledczych Służba Więzienna podjęła działania zmierzające do maksymalnego ograniczenia liczby kadry przebywającej na terenie jednostek organizacyjnych w związku z wykonywaniem czynności służbowych. Przy uwzględnieniu specyfiki jednostki oraz potrzeb i możliwości technicznych funkcjonariusze realizują powierzone zadania przy wykorzystaniu rozwiązania, jakim jest praca zdalna, obecnie tę formę służby i pracy wdrożono w kilkuset przypadkach. Jednocześnie funkcjonariusze wykorzystują dni wolne za wypracowane nadgodziny oraz urlopy zgodnie z zatwierdzonymi planami. Podjęto również działania w celu bieżącego monitorowania możliwości ograniczenia czasu służby do niezbędnego minimum przy założeniu konieczności zabezpieczenia prawidłowego toku służby.

We wszystkich zakładach karnych i aresztach śledczych w sposób ciągły prowadzi się kampanię informacyjną na temat istniejącego zagrożenia koronawirusem skierowaną do osób pozbawionych wolności. Wykorzystuje się w tym celu wszelkie dostępne środki przekazu – audycje radiowęzła, telewizję wewnętrzną, tablice informacyjne, funkcjonariusze zobowiązani zostali do wzmożonego monitorowania atmosfery wśród osadzonych oraz ich reakcji na pojawiające się informacje dotyczące zagrożenia epidemicznego.

Centralny Zarząd Służby Więziennej na bieżąco monitoruje atmosferę panującą w jednostkach penitencjarnych oraz prowadzi bieżącą obserwację sytuacji panującej w kraju, ze szczególnym uwzględnieniem wszelkich zmian wprowadzanych przez rząd. W razie potrzeby do aresztów śledczych i zakładów karnych przekazywane są niezwłocznie wszelkie istotne informacje oraz propozycje rozwiązywania pojawiających się problemów.

Ponadto uprzejmie informuję, że z dniem 31 marca 2020 r. weszła w życie uchwalona w tym samym dniu ustawa *o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* (Dz.U. poz. 568), która przewiduje szereg ułatwień i usprawnień związanych z procedowaniem przez sądy spraw w okresie epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego wywołanego rozprzestrzenianiem się koronawirusa. Ustawa ma na celu również zapobieżenie powstawaniu i szerzeniu się epidemii w zakładach karnych, które ze względu na specyfikę funkcjonowania są niezwykle narażone na wszelkie zagrożenia epidemiczne.

Najważniejsze, dotyczące funkcjonowania jednostek penitencjarnych rozwiązania, obejmują możliwość udzielenia przez sąd penitencjarny przerwy w karze w wyjątkowych sytuacjach, gdy jest to niezbędne dla ograniczenia ryzyka epidemii w zakładzie karnym (art. 14c *ustawy*), jednoznaczne umożliwienie przeprowadzania posiedzeń sądu penitencjarnego w formie wideokonferencji (art. 14f *ustawy*) oraz rozszerzenie możliwości stosowania wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (zmieniony art. 43la § pkt 1 i art. 43la § 6 *Kodeksu karnego wykonawczego*).

Należy zaznaczyć, że wszelkie sprawy, w których wykonywana jest kara pozbawienia wolności albo inna kara lub środek przymusu skutkujący pozbawieniem wolności, jeżeli rozstrzygnięcie sądu dotyczy zwolnienia osoby pozbawionej wolności z zakładu karnego lub aresztu śledczego albo jest niezbędne do wykonania takiej kary lub środka przymusu w tym zakładzie lub areszcie – należą do kategorii spraw pilnych (§ 2 pkt 5 ppkt a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – *Regulamin urzędowania sądów powszechnych* oraz art. 14a ust. 4 pkt 8 *ustawy*). Oznacza to, że w sprawach m.in. o warunkowe zwolnienie, o przerwę w odbywaniu kary oraz o udzielenie zezwolenia na odbywanie kary w systemie dozoru elektronicznego, zapewniona jest ciągłość procedowania sądów penitencjarnych, co jest niezbędne dla prewencji nastrojów wśród więźniów oraz zapobiegania znaczącego wzrostu poziomu zaludnienia zakładów karnych i aresztów śledczych.

Ministerstwo Sprawiedliwości wystosowało do Prezesów Sądów Apelacyjnych dwa pisma (z dnia 30 marca 2020 r. i 1 kwietnia 2020 r.) informujące o konieczności dalszego procedowania spraw pilnych pozostających w zakresie właściwości rzeczowej sądu penitencjarnego, z zachowaniem warunków niezbędnych dla ochrony życia i zdrowia pracowników sądu i uczestników postępowań, a także o konieczności szybkiego wdrożenia i stosowania rozwiązań przewidzianych w nowelizacji z dnia 31 marca 2020 r.

2 LISTAMI SĄDOWYMI

Michał Wójcik